

НОВА СТОРІНКА ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ЯКУБ'ЯКА (до 100-х роковин з дня народження)

УДК 78.071 (092)

Любомир Мартинів, *магістр педагогічної освіти,*

*викладач кафедри культурології та українознавства
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка*

НОВА СТОРІНКА ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ЯКУБ'ЯКА (до 100-х роковин з дня народження)

Стаття висвітлює маловідомі сторінки біографії одного з провідних представників музичного мистецтва Західної України Василя Якуб'яка. На основі нових віднайдених архівних матеріалів проаналізовано й переосмислено значимість педагогічної, диригентської, композиторської діяльності митця, її вплив на музичне середовище Дрогобича.

Ключові слова: діяльність, диригент, хор, музично-педагогічний факультет, Богословська Академія.
Літ. 18.

Постановка проблеми. Формування фахової музично-педагогічної системи Дрогобиччини пов'язане з діяльністю ряду видатних діячів і педагогів. Вагомою за вкладом у культурно-мистецький процес краю є діяльність педагога, диригента, композитора Василя Якуб'яка, якого, здебільшого, знають лише як першого декана музично-педагогічного факультету в Дрогобичі та батька відомого львівського музиканта-науковця Яреми Якуб'яка. І це при тому, що він є автором низки хорів, солоспівів, обробок народних пісень, камерно-інструментальних композицій, естрадних мініатюр, творів для дітей; блискучий концертучий скрипаль; чудовий керівник та організатор хорів, оркестрів тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дані про цього діяча часткові, епізодичні і розпорошені в різнопланових публікаціях: від ґрунтовних освітньо-історіографічних видань [2; 9; 11; 14; 15; 16], проблемних статей з питань регіональної музичної педагогіки [4; 7], історії концертного виконавства [3; 5; 13; 17], до фахових та популярних періодичних видань [6; 10; 12; 18].

У зв'язку з тим, що на сьогодні ще не розкрито детального опису життєвого і творчого шляху Василя Якуб'яка, **метою** даної розвідки є доповнення існуючої інформації фактологічними відомостями з архіву Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка.

Виклад основного матеріалу. Майбутній діяч народився в с. Печеніжин, тепер Коломийського району Івано-Франківської області. Вже з ранніх літ стає активним учасником хору при читальні "Просвіта", яку відкрито в 1921 році і яка стала осередком відродження національної свідомості, освіти та культури. Після закінчення початкової народної школи (5-ти класова, 1923 р.), В. Якуб'як вступив до Коломийської гімназії (класичний тип),

рівночасно знайомлячись з грою на скрипці, яку успішно завершує в 1931 р. Одразу ж вступає в Коломийську філію Вищого музичного інституту імені Миколи Лисенка (далі – ВМІ ім. М. Лисенка) за спеціальністю скрипка, теорія музики. Незабутні уроки теорії музики й композиції бере у відомих вже на той час музикантів Б. Кудрика та С. Людкевича. Після закінчення теоретичного факультету ВМІ ім. М. Лисенка у Львові (1934 р.) був змушений, через скрутне фінансове становище в сім'ї, в якийсь спосіб заробити на прожиток. Цим способом стала музика: керує єврейським хором та оркестром, студентським хором львівських Богословів та іншими самодіяльними колективами.

Протягом 1935 – 1939 рр. слухав викладів на філософському факультеті Львівської греко-католицької духовної семінарії Святого Духа, яка, крім основної функції – богословської спеціалізації, вирізнялася потужною музично-освітньою діяльністю та культивувала активну участь вихованців і мистецьких колективів у суспільному житті краю.

"Найбільшу увагу в музичному житті Духовної Семінарії і Богословської Академії звертали на хор. Такого голосового матеріалу, як мав семінарійний хор тих років, не було у жодного колективу не тільки у Львові, а у цілیم краю" [11]. Хор брав участь на всіх святах Богословської Академії, а також авторських музично-літературних вечорах, в церквах під час богослужінь (учасники хору співали на крилосах), а також на великих світських святах та релігійно-святкових імпрезах міста, брав участь у концертних подорожах приурочених до урочистих подій чи здійснюваних з благодійною метою.

В монографії "Музична освіта та виховання учнів і молоді Галичини (20-30-ті рр. ХХ ст.)" науковця Оксани Поясик читаємо наступне: "У

НОВА СТОРІНКА ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ЯКУБ'ЯКА (до 100-х роковин з дня народження)

Львові в 1920-х роках було три найкращих хори: мішаний хор “Боян” під керівництвом славного диригента С. Людкевича, чоловічий академічний хор “Бандурист” (керівник Л. Туркевич, *пізніше* І. Охримович) і чоловічий хор Духовної семінарії. Високо мистецьким рівнем хор Богословської академії завдячував своїм кваліфікованим диригентам, які в основному були “абсолювентами” закладу: Степану Королюку, Миколі Зубалю, Євгену Бобовнику, Роману Ульяновському, Володимирі Жолкевичу та Василю Якуб'яку” [14, 66].

Тут же довідуємось, що В. Якуб'як, ще будучи студентом, стає диригентом хору, замінюючи в цій функції В. Жолчкевича. Мистецьку вартість концертів хору описували майже в усіх часописах і журналах. Про інавгураційні торжества в 1936 році цитувалося: “Хор богословів безперечно найкращий у Львові, під управою п. Якуб'яка, відспівав Ліріна: “Господи Боже мой” [14, 68] При хорі богословів діяв гурток “Двадцятка”, спеціально створений для обслуговування менших імпрез, диригентура якого також обійняв В. Якуб'як.

В 1934 році В. Якуб'як як альтист брав участь в симфонічному оркестрі семінарії під орудою А. Цегельського. 6 – 28 серпня наступного року вже у складі хору семінарії здійснив концертну подорож по 20-ти містах Галичини на честь 125-річчя М. Шашкевича, а в 1936 р. музикант уже й сам очолював колектив. Під його керівництвом хор взяв участь в академіях на честь св. Йосафата (29 листопада 1936 р.), в урочистостях до 300-річчя смерті митрополита Рутського, у святковому концерті до 100-річчя “Русалки Дністрової” (18 квітня 1937 р.), в урочистій академії на честь митрополита Андрея Шептицького (13 грудня 1937 р.) та ін. [10, 364].

Знаковою подією в житті митця став авторський вечір літературної секції при “Читальні українських богословів” Духовної Семінарії, що відбувся 28 лютого 1937 року. У присутності Й. Сліпого та представників преси була виконана “Тасмнича печера” В. Якуб'яка для оркестру і фортепіано (його партію виконував Б. Кудрик), а також “Козачок”, “Marsia funebre” для струнного квартету та хор “Клеплють коси” на сл. А. Шекерика-Донникова [9, 511].

У 1938 р. В. Якуб'як перейняв керівництво оркестром, однак не надовго, бо з початком війни 1939 р. змушений був полишити справу. За зрозумілих причин йому не вдається себе самоствердити як музикант, він вдається до кардинальних змін способу життя – працює канцеляристом одного із заводів в Польщі (з 1940 р.).

Від 1941 р. працює в м. Коломия в музичних школах, СШ № 1, драмтеатрі. Знавець хорової справи, не полишає роботи з хором с. Печеніжин, стає учасником І-го Крайового конкурсу хорів Галичини, присвяченого 100-річчю від дня народження М. Лисенка (Львів, 31.07 – 2.08.1942) і організованого Інститутом Народної Творчості (директор – дрогобичанин о. Северин Сапрун). Печеніжинський чоловічий хор, організатором і диригентом якого був Мар'ян Степаняк, в своїй категорії зайняв почесне 2-ге місце. В свою чергу поважне журі конкурсу відзначило Василя Якуб'яка як найкращого диригента сільських хорів. Досвід роботи хормейстера дозволив йому протягом 1943 – 1944 рр. бути диригентом “Коломийського Бояна”.

В Коломийській 7-річній музичній школі працював з 1944 по березень 1962 рр. педагогом по класу теоретичних предметів та завідуючим циклом теоретичних предметів. Викладання музграмоти, сольфеджіо, музлітератури та елементарної теорії музики проводив на належному фаховому рівні, одночасно залишаючись вимогливим до знань учнів. Тут же керує шкільним оркестром, який з успіхом виступав перед громадськістю міста, й отримав диплом II ступеня на обласній олімпіаді в м. Станіславі (тепер – м. Івано-Франківськ). Приймає активну участь в громадській роботі школи та міста, виступає в складі квартету як виконавець (на альті) та диригент [1].

Коломийський симфонічний оркестр розпочав свою діяльність у 1928 р. разом з талановитим скрипалем, педагогом, диригентом і музичним діячем Романом Рубінгером. Це був другий у Галичині, після Львова, оркестр на базі філії Вищого Музичного інституту ім. М. Лисенка. Оркестр і його наступні керівники Василь Якуб'як, Матвій Рузічнер, Михайло Цура, Михайло Угорський зберегли тяглість традиції оркестрового музикування, особливо цінної в складних умовах соціокультурних реалій невеликого міста тоталітарної та пострадянської доби. Оркестр, основу якого склали викладачі та випускники коломийських музичних шкіл, став відомим творчим колективом міста і Народного дому м. Коломиї, здобувши у 1980 р. почесне звання Народного аматорського колективу [8].

Уродженка Коломиї Любов Коссак-Баб'юк у дослідженні “Фортепіанне мистецтво Коломиї” відзначає, що у важкі післявоєнні роки високий рівень музичної школи зберігався завдяки праці таких музикантів, як педагог по класу фортепіано Євстахія Ласійчук, вихованка Василя Барвінського та завуч школи Василь Якуб'як – музикознавець, композитор, диригент.

НОВА СТОРІНКА ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ЯКУБ'ЯКА (до 100-х роковин з дня народження)

Високий фахово-освітній рівень коломийських педагогів-музикантів дозволив відкрити у 1957 році відділення музичного виховання при Станіславівській учительській семінарії під керівництвом Миколи Жупана. – тепер – Коломийський педагогічний коледж Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка. У 1960 році відбувся перший випуск 29 студентів. “Іх фахову підготовку забезпечили талановиті викладачі Міра Гурська, Любов Станкевич, Михайло Озарук, Василь Якуб'як, Антон Михайлевський, Романа Клапоущак, Ірина Сербинська, Василь Чернописький, Любов Гандурська, Галина Грабець, Стефанія Сверида”, – зазначає на шпальтах газети “Галичина” Валерій Ковтун [7].

З березня 1962 року В. Якуб'як на посаді артиста оркестру Коломийського українського драматичного театру ім. Я. Галана, для якого на замовлення керівництва в 1960 році написав музику до вистави “Тіні забутих предків”, що користувалася великою популярністю глядача і виділялася яскравим гуцульським народним колоритом.

У зв'язку з переведенням музично-педагогічного факультету у Львові до Дрогобича стала потреба в наборі фахівців музики для створення нового факультету. Через запрошення В. Якуб'яка до Дрогобицького педінституту, він звільняється з названого театру 20 липня 1962 року і приступає до праці на посаді викладача (з 10 серпня 1962 р.), згодом старшого викладача (з 13 вересня 1963 р.) музично-теоретичних предметів (теорія музики, сольфеджіо, гармонія, народна музична творчість) на кафедрі музики та співів. Високий професіоналізм читання лекцій, наукова обґрунтованість і академічність неодноразово була відмічена доцентами Львівської консерваторії М.М. Антківом, Ф.М. Долговою та К.С. Донченко.

У 1962-му році, коли Україна відзначала 120-річчя від дня народження видатного композитора Миколи Лисенка С. Стельмащук, виконуючи пропозицію Василя Якуб'яка, організував чоловічий хор “Бескид”, ядро якого склали викладачі та студенти. Відтак у нього влилися вчителі, лікарі, інженери, робітники, службовці з Дрогобича, Борислава, Трускавця, сіл району [13].

З 20 жовтня 1964 р. В. Якуб'як – керівник секції музично-теоретичних предметів. Керуючи, велику увагу приділяв підвищенню рівня викладання та зміцненню знань студентів. Вів контроль за навчальною та науково-методичною роботою, оформленням навчальної документації викладачів секції. Відзначався сумлінним

ставленням до роботи, ґрунтовністю теоретичних знань, тактовністю поведінки та стосунків з колективом. Активно включався в науково-дослідну роботу, працюючи над питанням методології викладання музично-теоретичних предметів. Маючи великий стаж викладання в початкових та середніх музичних навчальних закладах, успішно пристосовує його в умовах вузівської роботи, відповідно переосмислюючи [1].

Педагогічний хист музиканта одразу ж помітили і його запрошують працювати по погодинній оплаті в Дрогобицьке музичне училище (з 22 вересня 1964 р.).

Від 23 грудня 1964 року В. Якуб'як виконуючий обов'язків декана музично-педагогічного факультету, а з 1.09.1965 р., одночасно з об'єднанням музично-педагогічного факультету та факультету підготовки вчителів початкових класів, – стає деканом (пробув на цій посаді до 10 квітня 1968 р.). Викладацьку роботу поєднував з творчою науковою та виконавською роботою, його твори з успіхом виконувалися на авторських концертах в педінституті та неодноразових передачах Львівського радіо. Був організатором й учасником інструментальних та вокальних ансамблів, які приймали активну участь в концертній роботі інституту.

Від 1966 по 1972 рр. він працював викладачем кафедри теорії, історії музики і гри на музичних інструментах, а коли був звільнений з посади у зв'язку зі скороченням штату професорсько-викладацького складу, як такий, що “не має вищої освіти (?! – Л. М) і не працює над підвищенням ідейно-теоретичного та наукового рівня”, Якуб'як Василь Іванович невдовзі помер (1981 р., м. Львів) [1].

На наше переконання важливо, з огляду на те, що на сьогодні творчий доробок композитора В.І. Якуб'яка не повністю донесений широкій мистецькій громаді, здійснити огляд основних творів, що стали окрасою багатьох свят не тільки Дрогобищини, а й всієї Галичини. Подасмо неповний, звичайно, їх перелік: музика до драми “Тіні забутих предків” М. Коцюбинського, кантата “Пісня радості й хвали” (сл. Ю. Шкрумеляк) для хору з оркестром, одночастинна соната “Фортепіанний Квінтет”, сюїта “В'язанка народних пісень” для мандолінного та струнного оркестрів, “Пісня стебницьких калійників” (сл. М. Шалати), сюїта з опери “Запорожець за Дунаєм”, гармонізація й інструментовка “Віа” для оркестру (малий симфонічний), “Фантазія g-moll”, марш “Вперед” для духового оркестру, “Таємнича печера” для оркестру, “Колискова” (сл. народні) для жіночого квартету з фортепіано, “А радість

НОВА СТОРІНКА ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ЯКУБ'ЯКА (до 100-х роковин з дня народження)

грає, грає” (сл. В. Якуб'як) для жіночого квартету, “Вечірня пісня” для труби з фортепіано, танок “Слов'янка” для естрадного оркестру тощо.

Добре знаючи специфіку гри на скрипці, пише ряд творів для скрипки з фортепіано (танок “Коломийка”, “Вальс g-moll”, “Танок g-moll”, “Етюд a-moll”) та для струнного квартету (“Скерцо”, варіації “Козачок”, “Marcia funebre”). Робить обробку композиції “Фрагмент гуцульського весілля”, яка часто звучала з уст учасників Народного вокально-хореографічного ансамблю “Пролісок” ДДПШ ім. І. Франка під керівництвом Ярослава Кулешка. Твори Якуб'яка виконувались на творчих звітах музичних шкіл, ансамблем “Верховина” (м. Дрогобич), хором музично-педагогічного факультету (керівник Василь Іжак), що переконливо демонструвало досягнення інституту в галузі росту музичної культури і підготовки музично-педагогічних кадрів.

Очевидно для чоловічих квартетів митець створив найбільше, сам не раз співаючи в такому складі. Серед них: варіації “Гостинна”, танго (“Ще раз”, “Голубе небо”, “Це не є любов”), танок “Абдул-Бей”, пісні (“Вийди, о вийди” (сл. О. Олесь), “З тих пір” (сл. М. Хромей), “Тоді цвіли лілеї білі” (сл. М. Хромей), “Вітер голубить”). Для чоловічих хорів без супроводу написав: “Підлистя” (сл. М. Шашкевич), “Шумить Дніпро” (сл. І. Юзюк), “Клеплють коси” (сл. А. Шекерика-Донникова) та ін. Серед віднайдених нами солоспівів – “Дівчино Кохана” та “Вийди, дівчино” (сл. М. Хромей).

Небайдужим був і до дитячого репертуару. Його перу належать: “Піонерський марш” (сл. І. Юзюк) для дитячого хору, “Весна на Прикарпатті” (сл. Ю. Шкрумеляк) для дитячого тріо, Збірничок дитячих пісень (сл. І. Юзюк) та проєкт посібника “Музичний буквар” для дитячих музичних шкіл.

Керівник хорового колективу, публіцист, дослідник, фольклорист і композитор С. Стельмашук у дослідженні, присвяченому історії пісні “Гуцулка Ксеня” підкреслював: “Цікавим автором естрадної музики був і Василь Якуб'як. Його квартети “Абдул-бей” і танго “Ще раз” (назва – як і танго Барнича) мали великий успіх (зі слів Євгена Вахняка). Вже пізніше, у 1960-х роках, коли автор тих квартетів працював у Дрогобицькому педінституті, я був одним із їх виконавців (співав баритонову партію, Михайло Паночко – т. 1, Василь Якуб'як – т. 2 і Зиновій Маринець – б. 2)” [18].

Висновки. Отже, в 100-ті роковини з дня народження Василя Івановича Якуб'яка, можна стверджувати, що його музично-освітня, композиторська та диригентська діяльність –

важливий етап у професіоналізації музичної освіти на Дрогобиччині. Він є прикладом служіння народу і краю, а його життєвий шлях міг би послужити достойним прикладом для музикантів нових поколінь.

1. *Архів Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Особова справа Якуб'яка Василя Івановича №1938.*

2. *Баб'юк Л. З історії музичного життя Коломиї // Музика Галичини – Musica Galiciana / Л. Баб'юк. – Львів: Сполом, 1999. – Т. II. – С. 149 – 164.*

3. *Вітальне слово ректора Львівської Духовної Семінарії Святого Духа владики Юліана Вороновського до початку нового 1992 – 1993 навчального року // Надія церкви. 1992. – № 6 – 3 жовтня. – С. 5.*

4. *Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка: наук.-попул. видання / [Заг. ред. В. Скотного]. – Дрогобич-Львів: Місіонер, 2001. – 336 с.*

5. *Жеребецька З. Сонячне мистецтво (“Проліску” – п'ять років) / З. Жеребецька // Радянське слово. – 1970. – 6 червня.*

6. *Кобринська М. Українське шкільництво в Коломиї / М. Кобринська. // Коломия і Коломийщина. Збірник статей і споминок про недавнє минуле. – Філадельфія: Комітет коломиян, 1988. – С. 79 – 92.*

7. *Ковтун В. Коломийський педагогічний коледж – Прикарпатський університет ім. В. Стефаніка сьогодні // Джерела. – 2003. – № 1. – С. 35 – 39.*

8. *Коломийський симфонічний оркестр / [Інтернет-ресурс] <http://kolomyia-art.org/gyrtkunarodni/orchestraa.html>*

9. *Ленцик В. Визначні постаті української церкви: митрополит Андрей Шенцицький та патріарх Йосиф Сліпий / Василь Ленцик / [ред. Анна Ленцик-Павлічко]. – Львів: Свічадо, 2001. – 608 с. – (Українознавча бібліотека НШТ. – Ч. 12.).*

10. *Мартинів Л.І. Перший декан музично-педагогічного факультету Дрогобицького педуніверситету Василь Якуб'як (музикант, педагог і діяч) / Л.І. Мартинів // Мистецтвознавчі записки: Зб. наук. праць. – Вип. 19. – К.: Міленіум, 2011. – 375 с. С. 362 – 368.*

11. *Музичне життя Богословської Академії 1920 – 30 рр. // Семінарія. Академія. Університет. Музичне та спортивне життя / [Інтернет-ресурс] <http://www.ichistory.org/ltalex/ukrainian/section5.html>*

12. *Нагірний В. Пам'ятний рік “вільних*

КАТЕГОРІЯ ПРЕКРАСНОГО В НОВЕЛАХ М.М. КОЦЮБИНСЬКОГО

виборів” // *Реабілітовані історією. Івано-Франківська область.* / [Інтернет-ресурс] Сайт Лук'яна Вардзарука : http://lvardzaruk.if.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=68:lr-&catid=6:2009-01-14-13-33-04&Itemid=2

13. Пастух Р. 45-річна вершина славного “Бескиду” / Роман Пастух. // *За вільну Україну.* – 2008. – 7 грудня.

14. Поясик О.І. *Музична освіта та виховання учнів і молоді Галичини (20 – 30-ті рр. ХХ ст.): Монографія.* – ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. – 159 с.

15. Пристай М. *Львівська греко-католицька*

духовна семінарія. 1783 – 1945 / Микола Пристай. – Львів-Рудно: Львівська духовна семінарія Св. Духа, 2003. – 470 с.

16. Ровенчук П.І. *Печеніжин (Коломийського району Івано-Франківської області). Історичний нарис* / Ровенчук Петро Іванович // *Веб-територія Печеніжина* / [Інтернет-ресурс] <http://www.pechenizhyn.at.ua/news/2008-05-26-42>

17. Рудницький А. *Перший краєвий конкурс українських хорів в Галичині* / А. Рудницький. // *Альманах краєвого конкурсу українських хорів.* – Львів, 1943. – С. 13 – 29.

18. Стельмащук С. *Гуцулка Ксеня* / Степан Стельмащук. // *За вільну Україну.* – 2008. – 7 грудня.

Стаття надійшла до редакції 14.07.2012

УДК 82.09

Ірина Бура, методист педагогічного факультету

Ірина Мецан, викладач кафедри практики англійської мови

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

КАТЕГОРІЯ ПРЕКРАСНОГО В НОВЕЛАХ М.М. КОЦЮБИНСЬКОГО

Стаття присвячена філософським поглядам М.М. Коцюбинського. Розглянуто внесок Коцюбинського в збагаченні літературно-філософських традицій: збагачення методу критичного реалізму, розширення тематичних та ідейно-естетичних обріїв рідного письменства, поглиблення філософського та художнього сприйняття світу. Особливу увагу приділено категорії прекрасного в новелах М.М. Коцюбинського.

Ключові слова: свідомість, буття, гармонія, літературно-філософська традиції, реалізм, людина.

Літ. 10.

Постановка проблеми. Автори статті ставлять перед собою проблему дослідження категорії прекрасного в новелах М.М. Коцюбинського, а також з'ясувати взірці світового письменства, зокрема європейського, що панували тоді в літературі, які мали вплив на його творчість.

Аналіз останніх досліджень. Проблема категорії прекрасного в творчості М.М. Коцюбинського – не нова. Її окремі аспекти зайшли своє відображення уряді праць. Окремими її аспектами займалися П.М. Ямчук, Ю.Б. Кузнецов [4, 32], Д. Наливайко, В. Агеєва, С. Пригодій, Я. Поліщук [7, 44], О. Заболотний та інші. Про творчі впливи на Михайла Коцюбинського писали: Микола Зеров, Ананій Лебідь, Агатій Шамрай, Михайло Могілянський [5, 10].

Мета статті – визначити місце і значимість творчої спадщини Михайла Михайловича Коцюбинського в контексті української літературно-філософської традиції, дослідити і проаналізувати особливості і значимість категорії прекрасного, проникнення її у внутрішній світ людини, де саме вона допомагає митцю створити

справжній образ, правдиво і реалістично відобразити правду життя, а також подати власне бачення особливостей категорії прекрасного в новелах М.М. Коцюбинського.

Виклад основного матеріалу. ХІХ століття – це століття, коли зростає інтерес до власної історії, культури, етнічної самоідентифікації філософсько-світоглядної ідеї в Україні. У цьому плані особливого значення набуває література, бо вона несе думку, живе слово в народ.

Коли йдеться про українську літературу, то перед нами постає ім'я Михайла Михайловича Коцюбинського (1864 – 1913).

Складним і тривожним, сповнене гострої боротьби й активних шукань був час, коли формувався і міцнів талант Коцюбинського. Це була епоха революціонізації народної свідомості, епоха класових битв і колосальних політичних зрушень.

Звичайно, Михайло Михайлович Коцюбинський дійшов до вершин свого хисту не одразу, а йшов стежкою невтомних шукань.

У процесі пошуків, як і кожного письменника, були і впливи. Літературознавець Павло